

Lector: Nicoleta Arsenie
Tehnoredactor: Carmen Dumitrescu
Coperta: Florin Afloarei

Editura IDEEA EUROPEANĂ
O.P. 22, C.P. 113, București, 014780
Tel./Fax.: 021-2125692; Tel.: 021-3106618
Comenzi carte prin poștă:
Tel.: 021-2125692
E-mail: office@ideeaeuropeana.ro
www.ideeaeuropeana.ro

© Fundația Culturală Ideea Europeană – Editura Ideea Europeană

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CODREANU, THEODOR

Basarabia eminesciană / Theodor Codreanu. - Ed. pentru Cente-
narul Marii Uniri. - București : Ideea Europeană, 2018

Index

ISBN 978-606-594-664-4

821.135.1

Carte apărută cu sprijinul CopyRo - Societate de
Gestiune Colectivă a Drepturilor de Autor

THEODOR CODREANU

BASARABIA EMINESCIANĂ

Ediție pentru Centenarul Marii Uniri

Cuprins

În loc de argument	5
I. Un număr nefast	11
II. Cinismul imperial	21
III. Răul dinlăuntru	40
IV. „Cestiunea Orientului”	50
V. Către a treia pradă imperială.....	59
VI. Pe baricadele „Timpului”	87
VII. Basarabia: „cestiune de existență pentru poporul român”.....	95
VIII. Basarabia dreptului.....	116
IX. De la „onoarea” țarului la afaceriștii războiului.....	133
X. Rădăcinile ontologice ale expansionismului rusesc	147
XI. Compensații?.....	179
XII. De la Eminescu la „cazul Stere”	188
XIII. Apendice istoriografic la „cazul Stere”	209
XIV. Întâlnire ontologică: Eminescu și Stere	218
XV. Basarabia și arheul românesc.....	232
XVI. Moștenirea țaristă în bolșevism	247
XVII. „Vă așteptăm de 22 de ani!”	271

Rezumate pentru oameni și cărți

XVIII. „De ce atâta ură?”	295
XIX. Războiul antiromânesc al Sovietelor	313
XX. Resurecția identitară a Basarabiei	334
XXI. Timp și exil	349
XXII. „Legenda neagră”	363
XXIII. „Noaptea de la Blair House”	384
XXIV. Epilog eminescian	413
INDICE DE NUME	427

I. Un număr nefast

Se pare că numărul 28 a fost nefast Basarabiei și lui Eminescu deopotrivă, deși, din punctul de vedere al „științei” numerologice, 28 este al doilea număr perfect, după 6, descoperit de geniul lui Pitagora, al treilea fiind abia 496. Dar poate că nu e întâmplător că Basarabia și Eminescu s-au întâlnit, destinal, prin ziua de 28 (mai 1812 și iunie 1883). Există o *perfectiune*, atingând ontologicul, și-n nenorocire, ca în încercarea la care a fost supus Iov de către Dumnezeu în confruntarea cu Diavolul, de vreme ce poetul, înconjurat de tenebrele „nebungiei” și ale morții, ne-a lăsat, prin memoria lui Alexandru Vlahuță, aceste versuri creștin-testamentare:

*Atâta foc, atâta cer,
Atâtea lucruri sfinte,
Peste'ntunericul vieții
Ai revărsat, părinte!*

Cu siguranță, între toți marii intelectuali români, Eminescu a fost acela care a iubit și a înțeles în toată profunzimea Basarabia, pentru că poetul a iubit deopotrivă toate provinciile locuite de români, pe care le-a cunoscut nu numai la nivel livresc, ci și străbătându-le cu piciorul și cu alte mijloace, cum n-a mai făcut-o altcineva. Bucovina i-a fost, desigur, cel mai aproape de viață și de

suflet, poetul considerându-se plămadă a Bucovinei: „Eu sunt născut în Bucovina. Tatăl meu e bucovinean. Un grec ca Vogoride n-a fost în stare a-l face cetățean...”, evident – cetățean român¹. Știm prea bine, caimacamul Vogoride era simbolul anti-unionismului, ca și tatăl său, Ștefan Vogoride, fostul bei de Samos. Însemnarea eminesciană datează din anii când poetul milita, în Societatea „Carpații”, pentru făptuirea Daciei Mari, vizând unirea Ardealului cu regatul României. Așadar, pentru Transilvania, el va suporta brutala intrare în „camisolul de forță” din ziua de 28 iunie 1883. Cât privește Basarabia, aceasta era o iubire la fel de veche. Într-un concept de articol (mss. 2264, p. 282r), poetul vorbește de „pierderea iubitei Besarabia”, în împrejurările negocierilor de la Berlin din vara lui 1878. Pe bună dreptate, în 1932, D. Murărașu, care a realizat prima sinteză de sine stătătoare privitor la *naționalismul lui Eminescu*, putea conchide că autorul *Luceafărului* a fost „cel mai îndrăgostit scriitor al nostru de tot ce-i românesc”². Nimic fals, nimic demagogic în cuvintele de pe fila 65r a mss. 2257: „Ce să vă spun? Iubesc acest popor bun, blând, omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc carte și rezbele, zugrăvesc împărății despre cari lui neci prin gând nu-i trece, iubesc acest popor care nu servește decât de catalici tuturor acelora ce se-nalță la putere, popor nenorocit care geme sub măreția tuturor palateelor de gheață ce i le așezăm pe umeri”. Firesc, de vreme ce Eminescu a întrupat *arheul românității* în toată plenitudinea lui, dându-i contur conceptual ontologic, pornind, deopotrivă, din filosofia greacă a lui Platon și Aristotel, din Johann Baptista van Helmont și Dimitrie

¹ M. Eminescu, *Opere*, XIII, Editura Academiei, București, 1985, p. 381.

² D. Murărașu, *Naționalismul lui Eminescu*, ediție realizată de Stancu Ilin, Editura ATOS, București, 1999, p. 169.

Cantemir, dar și din imaginarul poporului român așa cum s-a cristalizat el în cel mai enigmatic basm popular, *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, basm pe care l-a comentat în două articole, conchizând că în protagonistul Făt-Frumos s-a întrupat *arheul/memoria* românității, eroul-arhetip fiind singurul care-și amintește, în ultima sa călătorie spre casă și părinți, de tot ce-a fost, timp de secole, pe meleagurile străbătute. Or, la nivel cărturăresc, e chiar rostul istoricului și al istoriei. De aceea, Nicolae Iorga, în 1934, era uimit de profunzimea cu care Eminescu a recitat istoria românilor și istoria europeană, în genere, depășindu-i pe contemporani: „Eminescu stăpânia cu desăvârșire cunoștința trecutului românesc și era perfect inițiat în istoria universală; nimeni din generația lui n-a avut în acest grad instinctul adevăratului înțeles al istoriei, la nimeni el nu s-a prefăcut ca la dânsul într-un element permanent și determinant al întregii lui judecăți. E uimit cineva astăzi, la capătul atâtor cercetări minuțioase și pline de răbdare, după adăugirea unui imens material de informație și atâtor eforturi ale criticii, când constată cât știa, cât înțelegea acest om, și gânditorul politic trebuie să admire ce mare era puterea lui de a integra faptele mărunte și trecătoare ale vieții publice contemporane în maiestoaasa curgere a dezvoltărilor istorice. Nu e de mirare că un asemenea limbajiu care ar fi onorat orice țară de veche cultură n-a fost priceput de contemporani cu o pregătire așa de slabă, a căror minte nu se putea ridica la recunoașterea aceluiași adevăruri eterne”¹.

Și nu e de mirare, deoarece Eminescu îmbina maiestuos faptul istoric cu intuiția ontologică întru *Archaeus*. Și alți istorici au ajuns la concluzii similare.

¹ Nicolae Iorga, *Istoria literaturii românești contemporane*, 1934, în *Eminescu*, Editura Junimea, col. „Eminesciana”, Iași, 1981, p. 268-269.

De pildă, Alexandru Zub, relativ chiar la articolele despre Basarabia, închinându-i o întreagă carte ce vizează vocația singulară de istoric: „Articolele despre Basarabia, scrise mai ales în timpul războiului de independență, se întemeiau pe o veritabilă cercetare istorică, adusă la zi prin apel la documente și interpretări, dincolo de motivația lor imediată”¹. În fine, să mai dau un exemplu: istoricul basarabean Vlad Mischevca, autor al uneia dintre cele mai documentate și mai bune cărți despre Basarabia, *Anul 1812* (2015), a cărei axă ideatică și istorică este publicistica eminesciană.

Iar acum se cuvine să mă-ntorc la nefastul număr 28, care-l leagă, indescifrabil „cabalistic”, de destinul Basarabiei. Joseph de Maistre (1753-1821), una dintre mințile strălucite ale Franței antimoderne², ambasador la Sankt-Petersburg între 1802-1817, iată ce nota în 1810, cu ascuțita lui intuiție politică: „Je suis tenté de croire que tout finira par un morcellement de la Moldavie, pour satisfaire l'honneur ou ruiner une province”³. Așadar, cu doi ani înainte de a doua sfârtecăre a Moldovei (prima se produsese în 1775, prin raptul Bucovinei de către Imperiul Habsburgic), țarul Alexandru I, printr-un soi de contaminare mimetică germano-vieneză⁴, pregătea intens terenul pentru o nouă rupere din trupul Moldovei lui Ștefan cel Mare, jinduind a pune granița pe Dunăre, apoi pe Siret, apoi pe Prut,

¹ Alexandru Zub, *Eminescu: glose istorico-culturale*, ediția a II-a întregită, Editura Junimea, col. „Eminesciana”, Iași, 2016, p. 186.

² Cf. Antoine Compagnon, *Les Antimodernes. De Joseph de Maistre à Roland Barthes*, Gallimard, Paris, 2005.

³ Apud Gh.I. Brătianu, *La Bessarabie. Droits nationaux et historiques*, Bucarest, Institute d'Histoire Universelle „N. Iorga”, 1943, p. 33. A se vedea și *Soirées de Saint-Petersbourg ou Entretiens sur le Gouvernement Temporel de la Providence* (1821).

⁴ Cf. Mircea Dogaru, *Rețetele rusificării*, în „Certitudinea”, an I, nr. 3/2017, București, publicație a Uniunii Ziariștilor din România.

dacă nu să cucerească toate „proprietățile” din zonă ale Imperiului Otoman, spre a reface, chipurile, vechiul Bizanț sub sceptrul ortodoxiei pravoslavnice. Țarul urma „planul mareșalului Alexandr Prozorovski”, conceput, nu întâmplător, chiar în anul 1810. Conform strategului militar, nu existau două principate românești de interes pentru spațiul vital rusesc, ci patru, numai bune de cucerit în etape precise: Basarabia și Moldova, pe de o parte, Muntenia și Oltenia, pe de alta. De fapt, rostul războiului ruso-turc (1806-1812) a fost anexarea integrală a celor două Principate, cu așezarea graniței imperiului pe Dunăre, conjunctura istorică silindu-l însă a se restrânge la Siret, apoi pe Prut, mulțumindu-se doar cu ceea ce va numi Basarabia, în mod mistificator. Joseph de Maistre pricepuse limpede că, sub pretextul „onoarei” (ce fel de onoare?), Rusia *ruina* o provincie a Moldovei. Cinica șmecherie cu „onoarea” țarului, cel ce afișa principii umanitariste, nobile, dând radicalilor Curții impresia că este „slab”, este astfel comentată de același ambasador francez: „Oamenii cred că ar fi slab, dar se înșală. Personalitatea îi este din fire binevoitoare, afectuoasă și loială, are sentimente și principii nobile, însă în spatele lor se ascunde o prefăcătorie regală însușită și o încăpățănare de neclintit”¹. La 15 aprilie 1810, Cancelaria imperială emitea o *Notă* către ambasadorul Joseph de Maistre prin care aducea la cunoștință lui Napoleon că „Majestatea Sa imperială consideră Moldova și Valahia ca niște provincii ce fac parte din imperiul său”, trebuind să fie conduse după legile rusești². Iar începutul *ruinării* Basarabiei, cu astfel de arme, s-a declanșat, după câțiva

¹ Apud Uwe Klußman, Dietmar Pieper, *Domnia țărilor. De la Ivan cel Groaznic la Vladimir Putin*, trad. din germană de Valentina Georgescu, Editura Litera, București, 2014, p. 91.

² Apud Vlad Mischevca, *Anul 1812. Două secole de la anexarea Basarabiei de către Imperiul Rusiei*, ediția a II-a revăzută și

ani de „diplomație”, la **28 mai 1812**¹, țarul renunțând la granițele de pe Dunăre și de pe Siret, dar, prin trădare și corupție (cu ajutorul Dragomanului Porții Otomane), și-a extins conceptul geografic de Basarabia (partea sudică a Moldovei dintre Gurile Dunării și țărmul Mării Negre, în acel moment) până în nord, la Hotin și marginea estică a Bucovinei căzute sub Habsburgi. Cum, inițial, sultanul Mahmud al II-lea a refuzat să semneze tratatul din pricina articolelor 4-5 din partea secretă, faptul s-a petrecut totuși tot într-o zi de 28, dar în iunie, când amiralul Ciceagov îl înștiința pe Alexandru I despre ratificarea otomană. Schimbul actelor de ratificare se va petrece pe data de 2/14 iulie. Și, ca un făcut, tot într-o zi de **28**, dar în iunie 1940, Basarabia va fi din nou invadată de către moștenitoarea Rusiei țariste, marea și generoasa Uniune Sovietică.

Între acești **28** siniștri s-a prefigurat totuși și unul *fast*, în 1991, și încă în centrul mondial de putere, în Statele Unite ale Americii. Uimitor e că momentul este tot un **28 iunie**, ca în 1940. Asupra lui mi-a atras atenția, întâia oară, în 2005, Aurel Preda, cel dintâi ambasador al României în noua Republică Moldova, unul dintre redactorii Declarației de Independență, care, în 2005, s-a hotărât să facă mărturii șocante despre dezinteresul liderilor FSN (Ion Iliescu, Silviu Brucan, Petre Roman) pentru actul reîntregirii Basarabiei cu patria-mamă. Dacă îi dăm crezare fostului ambasador, basarabienii, inclusiv Mircea Snegur, erau pregătiți, pragmatic și sufletește, să purceadă la reunificare, cu atât mai mult, cu cât Congresul american, prin Rezoluția Senatului

adăugită, Institutul de Istorie al Academiei de Științe al Moldovei, Chișinău, 2015, p. 51.

¹ Vlad Mischevca observă că, după calendarul otoman, pentru care ziua se sfârșea la apusul soarelui, tratatul s-a semnat pe 29 mai 1812. Totuși, data europeană rămâne 28.

148/28 iunie 1991, în urma Hotărârii propuse de senatorii Larry Pressler și Jesse Helms, susținea Reunificarea României cu Basarabia și Bucovina nordică, ca modalitate de reparare a unor nedreptăți istorice începute la 7 mai 1775 și, respectiv, la 28 mai 1812! Acest act istoric a fost însă fie ignorat, fie ținut ascuns de politicienii de la București și de la Chișinău¹. Aurel Preda argumenta

¹ Acest document va face vâlvă tardivă abia în anul de grație 2016, când deja politica Statelor Unite pare să se decică de rezoluția din 1991, după cum rezultă din recenta declarație publică a ambasadorului american la Chișinău, James Pettit, că... *Moldova nu e România!* În Hotărârea aprobată de Senat se preciza: „*Pentru exprimarea convingerii că Statele Unite trebuie să susțină dreptul la autodeterminare al poporului din Republica Moldova și Bucovina de Nord.*”

Întrucât principatul românesc al Moldovei a apărut ca stat independent în secolul al XIV-lea;

Întrucât Moldova a fost invadată de către Armata Rusă și anexată de către Imperiul Rus în 1812 ca rezultat al Tratatului Ruso-Turc de la București;

Întrucât la 15 noiembrie 1917 Guvernul Sovietic a proclamat dreptul la autodeterminare al popoarelor din Imperiul Rus și înființarea unor state separate;

Întrucât la 2 decembrie 1917 Sfatul Țării, adunarea constituantă moldovenească aleasă în mod democratic, a proclamat Moldova ca stat independent;

Întrucât la 9 aprilie 1918 Adunarea Constituantă a votat unirea Moldovei cu Regatul României;

Întrucât Statele Unite, Franța, Italia, Marea Britanie, Japonia și restul statelor aliate au aprobat și au recunoscut în mod explicit reunirea Moldovei cu România în Tratatul de Pace de la Paris din 28 octombrie 1920;

Întrucât forțele armate ale Uniunii Sovietice au invadat Regatul României la 28 iunie 1940 și au ocupat estul Moldovei și Bucovina de Nord și Herța, încalcând Carta Ligii Națiunilor, Tratatul de la Paris din 1920, Tratatul General pentru Renunțarea la Război din 1928, Pactul Româno-Sovietic de Ajutor Reciproc din 1936, Convenția pentru Definirea Agresiunii din 1933 și principii general recunoscute ale dreptului internațional;

Întrucât asupra anexării Moldovei, a Bucovinei de Nord și a Herței s-a hotărât în mod prospectiv în anumite protocoale secrete

dintr-un tratat de neagresiune încheiat între Guvernul Uniunii Sovietice și Imperiul German la 23 august 1939;

Întrucât între 1940 și 1953 sute de mii de români din Moldova și Bucovina au fost deportați de Uniunea Sovietică în Asia Centrală și Siberia;

Întrucât Guvernul Statelor Unite și-a exprimat în mod repetat refuzul de a recunoaște ocuparea de teritorii în urma termenilor așa-zisului Pact Stalin-Hitler, inclusiv anexarea Estoniei, a Letoniei și a Lituaniei în 1940;

Întrucât Guvernele Regatului Unit, Uniunii Sovietice și Statelor Unite sunt părți ale Cartei Atlanticului din 14 august 1941, în care semnatarele și-au declarat „dorința de a nu fi martore la schimbări teritoriale care nu concordă cu voința exprimată în mod liber a popoarelor interesate” și și-au afirmat dorința „de a fi martore la restaurarea drepturilor suverane și a autoguvernării către cei care au fost vitregiți cu forța de ele” în timpul celui de-al Doilea Război Mondial;

Întrucât la 31 august 1989 Consiliul Suprem al Moldovei a declarat limba română ca limbă oficială a Republicii și a repus în drepturi alfabetul latin, interzis de Guvernul Sovietic în timpul ocupației, ca alfabet al românei scrise;

Întrucât în martie 1990 poporul român al Moldovei a putut vota, în alegeri libere și corecte, deputați pentru Consiliul Suprem al Moldovei;

Întrucât la 27 aprilie 1990 Consiliul Suprem al Moldovei a re-instaurat steagul românesc ca steag oficial al republicii;

Întrucât la 23 iunie 1990 Consiliul Suprem al Moldovei a declarat Republica Moldova stat suveran;

Întrucât la 16 decembrie 1990 peste opt sute de mii de români s-au strâns la A Doua Mare Adunare Națională în capitala Moldovei, Chișinău, să declare independența națională a românilor din teritoriile ocupate;

Întrucât poporul Moldovei a refuzat să ia parte la referendumul sovietic din 3 martie 1991, în ciuda eforturilor guvernamentale sovietice de amenințare și intimidare a poporului moldovean spre a accepta un nou tratat unional;

Întrucât statele semnatare ale Actului Final de la Helsinki au acceptat principiul egalității între popoare și dreptul acestora la autodeterminare;

și

Întrucât, în temeiul articolului 8 din Actul Final de la Helsinki, „toate popoarele au mereu dreptul, în deplină libertate, să-și hotărască, când și dacă doresc, statutul politic intern și extern, fără ingerințe

că tatonările lui Mircea Snegur (sper să nu fie o mistificare!) privitoare la reîntregire au fost contraccarate de legământul celor trei lideri „români” față de Moscova, fiindcă nu erau deloc convingși că imperiul sovietic va sucomba, considerând că doar se va reforma în conformitate cu visurile lui Mihail Gorbaciov și ale lui George Soros¹. Așa se explică graba liderilor de la București de a încheia un Tratat cu fosta URSS, tocmai când niciunul

exterioare și să își urmărească după propria voie dezvoltarea politică, economică, socială și culturală”: Așadar, să fie decis, în momentul de față, că este convingerea Senatului că Guvernul Statelor Unite trebuie

1) *Să susțină dreptul la autodeterminare al poporului Moldovei și al Bucovinei de Nord, ocupate de Uniunea Sovietică, și să emită o declarație cu acest scop; și*

2) *Să susțină eforturile viitoare ale Guvernului Moldovei să negocieze în mod pașnic, dacă aceasta le este voia, reunificarea României cu Moldova și cu Bucovina de Nord, după cum s-a stabilit în Tratatul de Pace de la Paris din 1920, în normele predominante ale dreptului internațional și în conformitate cu Principiul 1 al Actului Final de la Helsinki.”*

¹ În 1990, George Soros publica *Opening the Soviet System* (Weidenfeld & Nicolson), carte tradusă imediat la noua Editură Humanitas, înființată cu sprijinul lui Silviu Brucan, prin rebotezarea vechii Edituri Politice. (Vezi George Soros, *Pentru o transformare a sistemului sovietic*, Editura Humanitas, București, 1991). Peste ani, cu mândrie revoluționar-miliardară, Soros va recunoaște că a fost cel dintâi străin care, în ianuarie 1990, a coborât dintr-un avion privat pe Aeroportul Internațional Otopeni, în momentul când acesta era închis. Soros avea în geamantan Cartea care va fi tipărită generos de primul filosof al noii României și care va pecetlui destinul postdecembrist al nației, căci noii politicieni deja se hotărâseră să joace pe cartea Brucan-Soros. Bietii români abia în anul de grație 2017 au început să se trezească din somnul *cel de moarte*, când cărțile istoriei deja erau făcute și măsluite! Bineînțeles, cohorta de politicieni și jurnaliști s-a zburat imediat, ridiculizând pe cei care, cu nepricepere în vicleniile istoriei, au început să arate cu degetul spre ONG-urile stipendiate de miliardar. Biruință strălucită a Experimentului Pitești III, cum l-a numit Paul Goma, binecunosătorul muzicii Sirenelor postmoderniste, înlocuitoare ale Sirenei lui Roaită.

dintre politicienii din celelalte state satelite n-a mai făcut-o. Astfel, ceea ce se arăta ca *28 iunie 1991* să fie o șansă extraordinară pentru destinul românilor s-a transformat, încet-încet, într-un număr fast pentru Vladimir Voronin și pentru geamănul său Igor Dodon, devenit președinte în 2016, prima lui grijă fiind ca pe *site*-ul președinției să reapară limba moldovenească în locul limbii române, condiție a pregătirii primei sale vizite, ca președinte, la Moscova, de unde s-a întors cu harta Moldovei Mari și cu hotărârea fermă de a returna Basarabia noului țar Vladimir Putin, sub oblăduirea Armatei a 14-a.

Iar între aceste date nefaste, mai trebuie menționat tot un **28 iunie**, dar **1883**, când s-a produs începutul *ruinei/ruinării* geniului eminescian la „Caritatea” lui Al. Șuțu. Paradoxal, era totuși prea târziu, fiindcă ziaristul de la „Timpul” spusese ce era de spus: *adevărul despre Basarabia și despre ruinătorii ei interni și externi*. El, acest adevăr, arde astăzi mai mult decât vreodată, chiar în pofida indiferenței multor politicieni și intelectuali de pe ambele maluri ale Prutului.

II. Cinismul imperial

Napoleon își afirma astfel cinismul politic al cuceririlor: „Voi cuceri pământuri, că istorici care să dovedească ale cui sunt avem”. Dar dacă în cazul său istoricii măsluitori n-au prea avut de lucru, din pricina efemerității imperiului napoleonian, principiul, chiar neformulat ca atare, a funcționat perfect în cazul cuceririlor rusești¹, fiind preluat, cu succes, de către Ucraina de după destrămarea Uniunii Sovietice. Ceea ce s-a produs printr-un act fraudulos a devenit garanție a apartenenței „dintotdeauna” a Basarabiei la imperiul rusesc, apoi sovietic. Poate că nu este lipsit de interes să evocăm, pe scurt, povestea răpirii Basarabiei², în contextul războiului ruso-turc dintre 1806-1812.

¹ Chiar așa s-a întâmplat, observă Moise N. Pacu, reeditând studiul eminescian *Basarabia*, împreună cu alte documente (București, Editura Minerva, 1912, în *Precuvântare*, p. VI): „Nu e vorbă, se silesc Rușii din răspuțeri, cu istorici *ad usum Delphini* scrise chiar din ordinul Țarului (cum proceda, în 1892, istoricul rus Pompei Nicolaevici Batiușkov, în lucrarea *Basarabia. Descriere istorică*, n.n.), să legitimizeze posedarea Basarabiei, susținând că au cucerit această frumoasă și mănoasă provincie românească, ba de la hoardele nomade tatare, ba de la Turci, nu însă de la Români, cărora le contestă legitimitatea de stăpânire”.

² Vezi G.I. Brătianu, *op. cit.*; Alexandru Boldur, *Istoria Basarabiei*, vol. 1-2, Chișinău, 1938 – 1940; Nicolae Iorga, *Luarea Basarabiei și Moruzestii*, 1910; Ion Nistor, *Istoria Basarabiei*, București, 1922; Ion Nistor, *Istoria românilor*, I, II, ediție postumă îngrijită de Florin